

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 38/94-63

Ústavný súd Slovenskej republiky 27. februára 1995 na neverejnom zasadnutí senátu o podnete [REDACTED] bytom [REDACTED], v čase jeho podania zastúpeného Doc. JUDr. Ľudovítom Hudekom, CSc., komerčným právnikom, vo veci porušenia jeho občianskych práv takto

r o z h o d o l :

Podnetu [REDACTED] n e v y h o v u j e , lebo k porušeniu ním namietaných občianskych práv prezidentom Slovenskej republiky nedošlo.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky bol 24. júna 1994 doručený podnet [REDACTED] ktorým navrhuje „začatie konania podľa čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky pre porušenie práva navrhovateľa - signatára petície na to, aby prezident republiky podľa čl. 95 Ústavy Slovenskej republiky vyhlásil referendum o ktoré v petícii ide.“

Na ďalšom mieste (s. 2) pisateľ podnetu namieta porušenie svojho práva a práva každého z ostatných signatárov petície na to, aby prezident republiky - tak, ako mu to ukladá čl. 95 Ústavy Slovenskej republiky - vyhlásil referendum, „ak o to petíciou požiada aspoň 350 000 občanov.“

Senát Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) na neverejnom zasadnutí 15. júla 1994 podnet po predbežnom prerokovaní prijal na ďalšie konanie.

V rozsiahlom odôvodnení podnetu jeho pisateľ uviedol viacero skutočností, resp. dôkazov za účelom preukázania opodstatnenosti jednotlivých tvrdení nachádzajúcich sa v podnete, resp. požiadaviek tvoriacich súčasť návrhu rozhodnutia (petitu).

Ako z neho vyplýva, petičný výbor (vytvorený 18. februára 1994) predložil prezidentovi republiky 2. marca 1994 petíciu požadujúcu vyhlásenie referenda, v ktorej sa nachádzalo 21 059 petičných archov obsahujúcich 422 054 podpisov. Dodatočne 4. marca 1994 bolo predložených ďalších 530 petičných archov, čo spolu predstavovalo viac ako 350 000 podpisov potrebných podľa čl. 95 Ústavy Slovenskej republiky na vyhlásenie referenda. Prezident republiky listom zo 16. marca 1994 č. 02-60/94-PR oznámil predsedovi petičného výboru (pisateľovi podnetu), že neboli splnené ústavnoprávne predpoklady na vyhlásenie referenda tak, ako vyplývajú z čl. 95 ústavy, a preto referendum požadované petíciou nemôže vyhlásiť. Poukázal pritom na zistenie Kancelárie prezidenta republiky, opierajúce sa o výsledky previerky petičných archov Podnikom výpočtovej techniky Bratislava, a. s. Osvojením si výsledkov týchto zistení dospela Kancelária prezidenta republiky (KPR) k záveru, že na predložených petičných archoch bolo 232 957 podpisov, ktoré bolo možné považovať za platné. Z týchto výsledkov vychádzal prezident republiky pri svojom rozhodnutí o nevyhlásení referenda.

Na základe toho dospel pisateľ podnetu k záveru, že nevyhlásením referenda „porušil prezident republiky petičné právo upravené v čl. 27 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, znemožnil uplatnenie ústavného práva zakotveného v čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej

republiky a porušil občianske právo vyplývajúce z čl. 95 Ústavy Slovenskej republiky“, podľa ktorého má prezident republiky vyhlásiť referendum, ak o to požiada v petícii aspoň 350 000 občanov.

V nadväznosti na to pisateľ podnetu uviedol, že k porušeniu jeho práv a práv ostatných signatárov petície došlo tým, že prezident republiky v lehote 30 dní, t. j. do 2. apríla 1994 referendum nevyhlásil, hoci ho o to v petícii požiadalo 372 054, t. j. viac ako potrebných 350 000 občanov.

V súlade s tým pisateľ podnetu navrhol, aby ústavný súd svojím uznesením rozhodol, že „občianske práva [redacted] a ostatných signatárov petície boli porušené, lebo prezident republiky referendum nevyhlásil“. Ďalej navrhol, aby „rozhodnutie prezidenta republiky nevyhlásiť referendum požadované petíciou bolo zrušené, lebo bolo preukázané, že petíciu podpísalo viac ako 350 000 občanov“.

Prezident republiky ako účastník konania vo svojom vyjadrení, o ktoré ho podľa § 29 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení, jeho sudcov požiadal ústavný súd, doručenom 8. augusta 1994, uviedol niekoľko dôvodov, ktoré ho oprávňovali nevyhlásiť referendum, o ktoré ho požiadali signatári petície 2. marca 1994.

Podľa jeho názoru, obsiahnutého v predmetnom vyjadrení, referendum nesmel vyhlásiť, lebo petíciu platne nepodporilo 350 000 občanov tak, ako to požaduje čl. 95 Ústavy Slovenskej republiky. V tejto súvislosti uviedol, že východiskové tvrdenia pisateľa podnetu o tom, že KPR požadovala od signatárov petície ďalšie údaje ako tie, ktoré vyžaduje zákon č. 85/1990 Zb. o petičnom práve sú neodôvodnené, pretože postup KPR viedol iba k tomu, aby boli dodržané podmienky, ktoré ustanovuje citovaný zákon:

- aby podpisový arch obsahoval text petície, alebo aby bol označený tak, aby bolo zrejmé, aká petícia má byť podpismi podporená (§ 4 ods. 2 zákona č. 85/1990 Zb.),
- aby na podpisovom archu bolo uvedené meno, priezvisko a bydlisko zástupcu petičného výboru (§ 4 ods. 2 citovaného zákona),

- aby na podpisovom archu bolo uvedené meno a priezvisko občana, ktorý petíciu podpísal (§ 4 ods. 1 citovaného zákona), z čoho vyplýva požiadavka, aby meno a priezvisko boli čitateľné a aby meno bolo úplné alebo aspoň uvedené v takej skratke, aby sa nedalo zameniť s iným menom, lebo inak by nebolo možné zistiť, či petíciu naozaj podpísalo 350 000 občanov,
- aby na podpisovom archu bolo uvedené bydlisko občana (§ 4 ods. 1 citovaného zákona), ktorý petíciu podpísal, aby sa z dôvodov nutnej požiadavky dalo zistiť, či sú splnené podmienky podpisu 350 000 existujúcich a oprávnených občanov. V tejto súvislosti uviedol, že vo vzťahu k pojmu bydlisko. KPR požadovala také údaje, ktoré bežne a pravidelne požaduje súdna, prokurátorská i administratívna prax, t. j. údaje o mieste bydliska a čísla domu a v obci, ktorá sa člení na ulice, aj údaj o ulici. Podľa názoru prezidenta republiky všetky uvedené požiadavky ustanovuje zákon a nič iné nebolo vyžadované v súvislosti s vyhodnotením petície.

Prezident republiky vo svojom vyjadrení zaujal stanovisko aj k základnému problému týkajúceho sa vyhlásenia, resp. nevyhlásenia referenda na základe petície občanov z februára a marca 1994, t. j. či túto petíciu podporilo platnými podpismi aspoň 350 000 občanov, pri splnení jednotlivých podmienok vyplývajúcich zo zákona o petičnom práve.

Vo svojom vyjadrení ďalej uviedol, že sporný výklad pojmu „bydlisko“ nemal význam pre jeho konečné rozhodnutie, lebo aj bez ohľadu na toto kritérium, počet platných podpisov bol najviac 324 321. Na podporu jednotného výkladu tohto pojmu predložil stanovisko generálneho prokurátora Slovenskej republiky zn. Leg. 181/94-3 z 20. apríla 1994. V súvislosti s tým konštatoval, že vzhľadom na skutočnosť nedostatočného počtu podpisov v dôsledku vyradenia 90 504 podpisov z celkového počtu 414 825, čím klesol počet platných podpisov na 324 321, nepovažoval za účelné zisťovať, či boli splnené ďalšie náležitosti, najmä:

- skutočnú existenciu osôb podpísaných na petícii,
- či podpísaní sú občanmi Slovenskej republiky,
- či nešlo o duplicitné podpisy viacerých osôb tou istou rukou (písmom).

Ústavný súd v rámci vykonávania dôkazov (§ 31 ods. 1 zákona NR SR č. 38/1993 Z. z.) vykonal 28. až 30. septembra 1994 v KPR obhliadku vybraných petičných archov a oboznámil sa s ich obsahom, metodikou zisťovania počtu podpisov a správnosti údajov v nich obsiahnutých. Zápisnica o vykonaní tohto dôkazu, ktorý bol zameraný predovšetkým na skutkové otázky (quaestio facti) z 30. septembra 1994, tvorí súčasť spisového materiálu podnetu [REDAKOVANÉ]. O výsledku obhliadky petičných archov v KPR bol sudcom spravodajcom osobne informovaný právny zástupca pisateľa podnetu a po jej ukončení mu bolo 4. októbra 1994 umožnené nahliadnúť do zápisnice napísanej v KPR 30. septembra 1994, spraviť si z nej výpisky podľa vlastného uváženia, a súčasne s tým mu bola odovzdaná kópia vyjadrenia prezidenta republiky (záznam zo 4. októbra 1994).

Súčasťou zabezpečovania a vykonávania dôkazov vo veci predmetného podnetu bolo oboznámenie sa s „Organizačnými a technickými opatreniami v Kancelárii prezidenta Slovenskej republiky potrebnými na vyhlásenie referenda“, ktoré vydal [REDAKOVANÉ], vedúci Kancelárie prezidenta republiky, číslo 43/1994-leg. z 1. marca 1994 a s „Kritériami pre posudzovanie platnosti podpisových archov a podpisov na podpisových archoch“, vydaných odborom legislatívy Kancelárie prezidenta republiky z 3. marca 1994.

Ústavný súd pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy obsah podnetu z 23. júna 1994, ako i vyjadrenie ďalšieho účastníka konania, proti ktorému podnet smeroval, výsledky vlastného šetrenia a dôkaz ďalšími listinami, ako i svedecké výpovede. Pri právnom posudzovaní a hodnotení jednotlivých častí podnetu, pri zdôvodňovaní postupu senátu v konaní, vykonávaní a hodnotení jednotlivých dôkazov a formulovaní záverov vo veci predmetného podnetu, vychádzal, okrem zákona NR SR č. 38/1993 Z. z., výlučne z príslušných ustanovení Ústavy Slovenskej republiky, zákona č. 85/1990 Zb. a Občianskeho súdneho poriadku.

Prerokovanie a rozhodnutie vo veci predmetného podnetu sa uskutočnilo na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu bez ústneho pojednávania. Podľa § 30 ods. 1 a 4 zákona NR SR č. 38/1993 Z. z. sa na verejnom ústnom pojednávaní prerokávajú iba tie veci, ktoré sú v nich taxatívne vymenované, s tým, že sa medzi nimi nenachádza podnet

podľa čl. 130 ods. 3 ústavy.

II.

Ako už bolo v úvode odôvodnenia tohto rozhodnutia uvedené, pisateľ podnetu v ňom namieta porušenie svojho práva ako signatára petície, ako aj práv ostatných signatárov petície tým, že prezident republiky nevyhlásil referendum, ak o to petíciou požiada aspoň 350 000 občanov. Toto konštatovanie rozširujúcim spôsobom modifikoval v II. časti svojho podnetu (predmet podnetu), keď na základe skutočností uvedených v I. časti dospel k záveru, že nevyhlásením referenda na základe petície predloženej 2. a 4. marca 1994, porušil prezident republiky

- petičné právo občana zakotvené v čl. 27 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky,
- znemožnil uplatnenie ústavného práva zakotveného v čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky,
- porušil občianske právo vyplývajúce z čl. 95 Ústavy Slovenskej republiky o tom, že prezident republiky vyhlási referendum, ak o to požiada v petícii aspoň 350 000 občanov.

Ďalšie modifikovanie rozsahu porušenia práv pisateľa podnetu, resp. i ostatných signatárov petície predstavuje návrh uznesenia (petit), podľa ktorého by mal ústavný súd prijať uznesenie o tom, že „občianske práva [redacted] a ostatných signatárov petície ... boli porušené, lebo prezident republiky listom z 3. marca 1994 oznámil, že referendum nevyhlási“.

I napriek vyššie uvedeným, nie celkom totožným formuláciám, týkajúcich sa rozsahu a spôsobu porušenia práv pisateľa podnetu, ústavný súd konštatuje, že pri posudzovaní podnetu je potrebné podľa čl. 130 ods. 3 ústavy vychádzať z tých skutočností, ktoré podľa názoru pisateľa podnetu viedli k porušeniu jeho práv namietaných v podnete tým, že prezident republiky nevyhlásil referendum na základe odovzdanej petície. To znamená, že rozhodnutie o opodstatnenosti návrhu obsiahnutého v závere podnetu, resp. o jeho odmietnutí, môže byť uskutočnené iba v nadväznosti na posúdenie toho, či v prípade

pisateľa podnetu došlo skutočne k porušeniu jeho občianskych práv a nie práv tretích osôb. Ústavný súd vychádzal pritom z hodnotenia tých dôkazov, ktoré získal počas prípravy konania a v jeho priebehu a na základe použitia všeobecne platných a uznávaných metód interpretácie právnych noriem.

Ústavný súd preto pri svojom rozhodovaní o predložennom podnete zaujal stanovisko aj k namietanému porušeniu práv nielen jeho pisateľa, ale aj „ostatných signatárov petície“, ako to vyplýva z návrhu uznesenia na s. 8 podnetu. Podľa čl. 130 ods. 3 ústavy, ústavnou podmienkou pre prípadné začatie konania na podnet fyzickej osoby je namietanie porušenia jej práva. Pisateľ podnetu (ako ktorákoľvek iná fyzická osoba) môže preto namietať porušenie iba svojho práva, avšak nie aj práv iných fyzických osôb, ktoré podpísali petíciu na vyhlásenie referenda, pretože podnetom sa nemožno úspešne domáhať nápravy porušených práv aj iných osôb, než je samotný pisateľ podnetu. Ani funkcia predsedu petičného výboru na tejto podmienke nič nemení. Podnet a v ňom sa nachádzajúci petit, nie sú v tejto časti v súlade s čl. 130 ods. 3 ústavy a s § 18 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. Hromadný (skupinový) podnet z hľadiska uvedených ustanovení nemá právne opodstatnenie, pričom postavenie predsedu petičného výboru ako prípadného zástupcu signatárov petície v konaní pred ústavným súdom by bolo v rozpore s § 22 citovaného zákona, podľa ktorého účastníkov konania, ak sú nimi právnické alebo fyzické osoby, môže v konaní pred ústavným súdom zastupovať advokát alebo komerčný právnik.

III.

Ústava Slovenskej republiky v čl. 27 ods. 1 obsahuje ústavné právo jednotlivca obracať sa vo veciach verejného alebo iného spoločného záujmu na štátne orgány a orgány územnej samosprávy so žiadosťami, návrhmi, sťažnosťami. Každému sa teda zaručuje nikým nerušený výkon petičného práva, s prihliadnutím aj na čl. 2 ods. 3 ústavy a za predpokladu, že nie sú prekročené medze určené v čl. 27 ods. 2 a 3 ústavy.

Výkon petičného práva sa uskutočňuje prostredníctvom objektívneho práva, ktoré v čase realizácie predmetnej petície najmä:

- zaručovalo právo občanov obracať sa vo veciach verejného a iného spoločného záujmu na štátne orgány a orgány územnej samosprávy so žiadosťami, návrhmi a sťažnosťami (čl. 27 ods. 1 ústavy, § 1 ods. 1 zákona č. 85/1990 Zb.),
- požadovalo, aby občan k podpisu pod petíciu uviedol svoje meno, priezvisko a bydlisko (§ 4 ods. 1 citovaného zákona),
- ustanovilo, že štátne orgány upravujú spôsob prijímania, prerokúvania a vybavovania petícií im adresovaných vo svojich rokovacích poriadkoch alebo obdobných predpisoch (§ 7 citovaného zákona).
- ustanovilo, že štátny orgán, ktorému sa petícia adresuje, je povinný ju prijať (§ 5 ods. 2 citovaného zákona), je povinný posúdiť jej obsah a do 30 dní zaujať stanovisko k jej obsahu a spôsobu jej vybavenia (čl. 95 ústavy, § 5 ods. 3 citovaného zákona).

Subjektívne petičné právo v spornej veci na základe objektívneho petičného práva predstavujú tieto ústavou zaručené možnosti:

- obracať sa vo veciach verejného a iného spoločného záujmu na štátne orgány a orgány územnej samosprávy so žiadosťami, návrhmi, sťažnosťami (čl. 27 ods. 1 ústavy, § 1 ods. 1 citovaného zákona),
- vytvoriť petičný výbor (§ 3 ods. 1 citovaného zákona),
- vyzývať spôsobom, ktorý neodporuje zákonu iných občanov, aby petíciu svojím podpisom podporili (§ 4 ods. 1 citovaného zákona),
- zhromažďovať podpisy na mieste prístupnom verejnosti (§ 4 ods. 4 citovaného zákona),
- oboznámiť sa riadne s obsahom petície a podpisovať ju (§4 ods. 1 citovaného zákona),
- poznať meno, priezvisko a bydlisko toho, kto petíciu zostavil, alebo meno, priezvisko a bydlisko toho, kto je oprávnený členom petičného výboru v tejto veci zastupovať (§ 4 ods. 2 citovaného zákona).

Súčasťou objektívneho i subjektívneho petičného práva nie je však povinnosť

štátneho orgánu petícii vyhovieť bez ohľadu na konkrétne okolnosti a povahu verejnej veci, o ktorej sa v petícii pojednáva. Ani ústava, a tým menej zákon o petičnom práve, neobsahujú konkrétne záruky priaznivého alebo dôsledky nepriaznivého „vybavenia“ petície. Z práva podať petíciu nemožno odvodzovať subjektívne právo na to, aby jej bolo obsahovo vyhovené. Z citovanej právnej úpravy iba vyplýva povinnosť nebrániť podaniu petície, t. j. povinnosť prijať ju. Petícia sa považuje predovšetkým za určité konanie, spočívajúce vo vyjadrení názoru, za predpokladu, že ide o veci verejné, alebo iného spoločného záujmu. Takýto právny rámec chápania petície je v súlade so všeobecne uznávanými pravidlami uplatňovania a rozvíjania demokratickej formy vlády, ktoré sú budované na presvedčení, že jedine vôľa založená na vopred známych a právne záväzných pravidlách je smerodajná pre všetkých, čo jednoznačne vyplýva z čl. 27 ods. 1 ústavy a zákona č. 85/1990 Zb.

V nadväznosti na tvrdenie obsiahnuté v II. časti podnetu, sa ústavný súd zaoberal posúdením problému, či prezident republiky tým, že nevyhlásil referendum, porušil petičné právo pisateľa podnetu. Vychádzal pritom z obsahu petičného práva a možných foriem jeho konkrétneho uplatňovania. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavné právo upravené v čl. 27 ods. 1 ústavy nie je vymenované medzi tými, ktorých sa v zmysle čl. 51 ústavy možno domáhať len v medziach zákonov, ktoré tieto vykonávajú, možno ho charakterizovať ako právo aplikovateľné priamo z ústavy (právo na bezprostrednú realizáciu ktorého nie je potrebné prijatie príslušného zákona).

Ak však takýto zákon existuje (zákon č. 85/1990 Zb. v spojitosti s čl. 152 ods. 1 ústavy), je preto, bez akýchkoľvek pochybností, potrebné riadiť sa ním. Práve tento zákon podrobnejšie špecifikuje možnosti realizácie petičného práva (najmä § 1 až 5). Pre naplnenie petičného práva zákon zaväzuje príslušný štátny orgán (v danom prípade prezidenta republiky), aby petíciu prijal a v určenom termíne písomne odpovedal tomu, kto ju podal alebo tomu, kto zastupuje členov petičného výboru. K úplnému naplneniu petičného práva v prípade, ktorý je obsahom podnetu [REDAKOVANÉ], došlo momentom, keď petičný výbor odovzdal petíciu prezidentovi a obdržal jeho písomnú odpoveď o spôsobe jej vybavenia. Ústavný súd vychádzal pritom zo záveru, že prezident republiky ako štátny

orgán, ktorý petíciu prijal je povinný posúdiť jej obsah (§ 5 ods. 3 zákona č. 85/1990 Zb.). Nakoľko v danom prípade sa petíciou žiadalo vyhlásenie referenda, bol prezident republiky nepochybne oprávnený skúmať, či boli ústavou (čl. 93 ods. 3a čl. 95) a zákonom o petičnom práve splnené určené podmienky na jeho vyhlásenie, a teda či mu tým vznikla povinnosť vyhlásiť ho.

Ústavný súd zo spisového materiálu, ako aj na základe zisteného skutkového stavu konštatuje, že prezident republiky po preskúmaní odovzdaných petičných archov, z hľadiska podmienok obsiahnutých v príslušných ustanoveniach zákona č. 85/1990 Zb., v zákonnej 30-dňovej lehote od prijatia petície písomne oznámil petičnému výboru, že referendum nevyhlási z dôvodu, že neboli splnené ústavnoprávne predpoklady na jeho vyhlásenie; konkrétne preto, lebo petíciu platne nepodporilo aspoň 350 000 občanov. Dôvody odmietnutia vyhlásiť referendum teda nespočívali v obsahu petície, ale v tom, že nepochybne zistil, že v petičných archoch sa nenachádza ústavou predpísaný počet platných podpisov, čím by vznikla prezidentovi republiky povinnosť referendum vyhlásiť. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že k porušeniu petičného práva ako základného práva môže dôjsť iba v súvislosti s nesplnením niektorých predpokladov potrebných na jeho realizáciu, upravených ústavou a v príslušných ustanoveniach zákona č. 85/1990 Zb. Mohlo by to byť napr. zmarenie možností pripojiť sa k petícii, bránenie zbierať podpisy pod petíciu, neprijatie petície štátnym orgánom, neodpovedanie na ňu, prenasledovanie za podpísanie petície a pod. Porušením petičného práva rozhodne však nie je skutočnosť, že petícia nevedla k želanému výsledku ňou sledovaného. K zásahu do tohto základného práva nemohlo dôjsť, pretože nebolo zabraňované podať petíciu a príslušný orgán (prezident republiky) ju preukázateľne prijal, takže ústavou zaručený výkon petičného práva nebol ničím narušený. Takéto chápanie realizovania petičného práva je v súlade s rozhodovacou praxou orgánov Rady Európy, podľa ktorej petičné právo znamená, že existuje možnosť prejavovať názor občanov. Za jeho porušenie však nemožno považovať skutočnosť, ak jednotlivcom alebo skupinou občanov prejavovaný názor nie je totožný s konečným rozhodnutím vo veci samej, ku ktorej občan, resp. občania vyslovili svoj názor (napr. *X and others v Belgium, Drigest of Strasbourg Case - Law relating to the EU convention on Human rights*. Vol. 5. Köln - Berlin - Bonn – München, Carl Heymanns Verlag KG 1985,

s. 850; X v. United Kingdom, Tamže, s. 861).

Pri posudzovaní opodstatnenosti argumentov uvádzaných v podnete, považoval ústavný súd za potrebné zaujať stanovisko aj k tvrdeniu, ktoré sa v podnete uvádza v I. časti (s. 3). Jeho podstata spočíva v tom, že podľa § 7 zákona č. 85/1990 Zb., štátne orgány upravujú spôsob prijímania, prerokovania a vybavovania petícií im adresovaných vo svojich rokovacích poriadkoch alebo obdobných predpisoch. Z uvedeného teda vyplýva, že táto činnosť by sa mala spravovať nielen ústavou a zákonom o petičnom práve, ale aj organizačným predpisom (rokovací poriadok alebo obdobný predpis), ktorý na základe zákonnej blankety obsiahnutej v § 7 zákona o petičnom práve vydávajú príslušné orgány, ktoré prijímajú, prerokujú a vybavujú petície. Tento argument má bezprostrednú súvislosť s tým, či nevyhlásením referenda prezidentom republiky na základe ním prijatej petície došlo k porušeniu, resp. zásahu do základného práva občana, t. j. jeho petičného práva, ako to tvrdil pisateľ podnetu. Ústavný súd pri posudzovaní tohto tvrdenia vychádzal z ťažiskovej otázky, či sa môže určité právo občana, upravené ústavou, ktorého spôsob vykonania upravuje zákon, realizovať aj v tom prípade, ak štátny orgán nevydal organizačný predpis na konkretizovanie určitých úloh, ktoré má plniť v súvislosti s prijatím, prerokovaním a vybavovaním petície. Ústavný súd pritom bral do úvahy skutočnosť, že v prípade § 7 zákona č. 85/1990 Zb. ide o blanketovú právnu normu, ktorá odkazuje nie na niektorý z druhov normatívnych právnych aktov určených ústavou a publikačnou normou (zákon NR SR č. 1/1993 Z. z. o Zbierke zákonov), ale na iný akt, ktorý je citovaným zákonom označený ako „iný právny alebo organizačný akt“.

Medze petičného práva ako jedného zo základných práv uvedených v druhej hlave ústavy možno podľa čl. 13 ods. 2 ústavy upraviť len zákonom. Z tejto ústavnej úpravy vychádzal ústavný súd pri posudzovaní významu a dôsledkov ustanovenia § 7 zákona č. 85/1990 Zb. na výkon petičného práva. pretože len zákony vykonávajúce ústavu, môžu zabezpečiť normatívnu a inštitucionálnu stránku uplatňovania občianskych práv a slobôd upravených ústavou, teda i petičného práva, ako jedného zo základných práv a slobôd. Na druhej strane z toho však logicky vyplýva, že uplatňovanie základných práv a slobôd nemôže vychádzať z úpravy, ktorá nemá povahu nielen zákona, ale dokonca ani iného

všeobecne záväzného právneho predpisu.

Rokovacie poriadky a obdobné predpisy zákon NR SR č. 1/1993 Z. z. výslovne neuvádza medzi všeobecne záväznými právnymi predpismi, ktoré sa považujú za pramene práva Slovenskej republiky. Sú to interné normatívne akty (akty vnútornej povahy), ktoré nie sú všeobecne záväzné, a preto nemôžu vyvolávať právne záväzné dôsledky pre iné subjekty, ako sú orgány (pracovníci) funkčne podriadené orgánu, ktorý takýto akt vydal. Obsah interných normatívnych aktov nemôže byť v rozpore so všeobecne záväznými normatívnymi právnymi aktmi. Ich uplatnenia sa však nemožno domáhať v konaní pred súdmi, či inými štátnymi orgánmi, ktoré nie sú totožné s orgánom, ktorý príslušný interný normatívny akt vydal. Takto chápané „rokovacie poriadky a obdobné predpisy“ nemožno preto považovať za súčasť právneho poriadku Slovenskej republiky. Uznanie ich všeobecnej záväznosti by bolo v rozpore s princípom právneho štátu, vyjadreného v čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Keďže § 7 citovaného zákona je typická blanketová norma, ústavný súd zdôrazňuje, že s jej nerealizáciou nemožno spájať žiadny konkrétny právny dôsledok. Okrem iného i preto, že prípadný organizačný predpis prezidenta republiky by spôsob prijímania, prerokovania a vybavovania petícií nemohol upraviť inak, než ako to určuje zákon č. 85/1990 Zb.

Nezanedbateľným pre rozhodnutie vo veci samej je záver ústavného súdu, že tak zákon o petičnom práve, ako aj jeho ustanovenie § 7, neurčujú subjekt oprávnený uplatňovať zodpovednosť za omeškanie v súvislosti s využitím splnomocnenia a ani žiadnemu orgánu nepriznáva právomoc preskúmať, či nevydaním „rokovacieho poriadku alebo obdobného predpisu“ došlo k porušeniu zákona.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že vzhľadom na to, že § 7 zákona č. 85/1990 Zb. je typickou blanketovou normou, nemožno s nesplnením povinnosti v nej uvedenej, spájať právny následok porušenia petičného práva namietaného pisateľom podnetu. Z § 7 citovaného zákona jednoznačne vyplýva, že štátne orgány upravujú

organizačným predpisom len spôsob prijímania, prerokovania a vybavovania petícií im adresovaných. To však neznamená, že prípadný organizačný predpis prezidenta republiky (ako aj ktoréhokoľvek iného štátneho orgánu), by spôsob prijímania, prerokovania a vybavovania petícií mohol upraviť rozdielne než zákon č. 85/1990 Zb. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že nevydanie organizačného predpisu podľa § 7 zákona o petičnom práve, nemôže zabrániť jeho realizácii, pretože ide o právo upravené v druhej hlave ústavy označenej - Základné práva a slobody. Organizačný predpis by nemohol ani v prípade jeho vydania odporovať ústave ani zákonu, obsahovo by musel byť s nimi v súlade a slúžil by vlastne ako metodické a vnútorné usmernenie pre konkrétny štátny orgán. Takýto organizačný predpis, nachádzajúci sa mimo sféry normatívnych právnych aktov, nemôže vo všeobecnej, ale ani v osobitnej úrovni zabrániť, resp. „ovplyvňovať“ realizáciu práva upraveného v ústave a zákone. Okrem toho, uplatňovanie práva upraveného v ústave nie je vždy viazané ani na vydanie zákona, tým menej na vydanie organizačného predpisu.

Ústavný súd pri posudzovaní opodstatnenosti tej časti podnetu, ktorá sa týka dôsledkov nevydania organizačného predpisu prezidenta republiky podľa § 7 zákona č. 85/1990 Zb. vychádzal z toho, že realizáciu základných práv a slobôd, teda i práva upraveného v čl. 27 ods. 1 ústavy, nemožno podmieňovať vydaním organizačného predpisu, pretože tieto sú zaručené čl. 12 ods. 2 ústavy, sú neodňateľné podľa čl. 12 ods. 1 ústavy a ústava im poskytuje súdnu a inú ochranu.

Pri hodnotení tejto problematiky ústavný súd zbral do úvahy aj skutočnosť, že v prípade § 7 zákona č. 85/1990 Zb. ide o ustanovenie, ktoré je súčasťou zákona, účinnosť ktorého vznikla v podmienkach bývalého federálneho práva, t. j. pred platnosťou a účinnosťou Ústavy Slovenskej republiky, ako aj publikačného predpisu (zákon NR SR č. 1/1993 Z. z.). To je nepochybné jednou zo základných príčin nevyváženosti medzi Ústavou Slovenskej republiky, akceptujúcou a rešpektujúcou princíp legality ako neodmysliteľnej súčasťou celkovej koncepcie právneho štátu, ktorá podmieňuje právo (osobitne základné práva a slobody) rešpektovaním základných hodnôt demokratickej spoločnosti a zákonom č. 85/1990 Zb. prijatým v počiatočnom období transformácie spoločnosti a jej právneho poriadku, vrátane ľudských a občianskych práv.

IV.

Skutkový základ podnetu, obsiahnutý v jeho odôvodnení (III. časť, s. 8), vychádzal pri zdôvodňovaní porušenia práv pisateľa podnetu (v petite označené ako „porušenie občianskych práv), okrem porušenia petičného práva aj z tvrdenia, že prezident republiky nevyhlásením referenda požadovaného petíciou „znemožnil uplatnenie ústavného práva zakotveného v čl. 30 ods. 1 Ústavy SR“.

Podľa čl. 30 ods. 1 ústavy, občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov. Jednou z foriem priamej účasti občanov na správe verejných vecí je aj referendum. V prípade prejednávaného podnetu ide o referendum, ktoré podľa čl. 95 ústavy vyhlasuje prezident republiky, ak o to petíciou požiada aspoň 350 000 občanov.

Je nepochybné, že žiadosti na vyhlásenie referenda vyjadrenej petíciou, splňajúcou zákonné podmienky ústavou predpísaným počtom občanov, je prezident republiky povinný vyhovieť, teda musí referendum vyhlásiť.

Vzájomná väzba medzi petičným právom (čl. 27 ods. 1 ústavy) a právom občana zúčastniť sa na správe verejných vecí priamo formou referenda (čl. 30 ods. 1 ústavy) je podmienená právnym úkonom prezidenta republiky, ktorý túto formu účasti občanov musí zabezpečiť, a to v danom prípade vyhlásením referenda (čl. 95 ústavy). Povinnosť prezidenta republiky vyhlásiť referendum je však viazaná na splnenie podmienok upravených ústavou a zákonom č. 85/1990 Zb., čo znamená, že občania svoje petičné právo uplatnili právne predpísaným spôsobom. Z ústavy nepochybné vyplýva, že až ústavou predpokladaným vyhlásením referenda vzniká občanovi právo zúčastniť sa na referende, teda aj právo zúčastniť sa touto formou na správe verejných vecí priamo podľa čl. 30 ods. 1 ústavy. Znemožnenie uplatnenia tohto práva konkrétnemu občanovi, prípadne ho

obmedzovať v jeho realizácii, môže dôjsť len vtedy, keď sa ono skutočne aj realizuje. K obmedzeniu práva zúčastniť sa na referende môže dôjsť len konkrétnym protiprávnym konaním iného subjektu. Ústavný súd vychádza zo skutočnosti, že k tomu by mohlo dôjsť iba vtedy, ak by prezident republiky nepostupoval podľa čl. 95 ústavy, teda nevyhlásil by referendum, hoci o jeho vyhlásenie požiadal predpísaný počet občanov, alebo vtedy, že ústavným spôsobom vyhlásené referendum, by sa nedovoleným zásahom alebo nečinnosťou neuskutočnilo alebo obmedzilo (napr. pri jeho uplatnení by nebola rešpektovaná všeobecnosť hlasovacieho práva a pod.). Zo samotnej skutočnosti, že prezident republiky nevyhlásil referendum, opierajúc sa pritom o objektívne zistenie (petíciu na jeho vyhlásenie zákonným spôsobom nepodporil potrebný, ústavou predpísaný počet občanov), nemožno vyvodiť záver, že bolo znemožnené praktické uplatnenie ústavného práva upraveného v čl. 30 ods. 1 ústavy. Rovnako, ako nemožno občana donútiť, aby sa referenda zúčastnil, aj keď o jeho vyhlásenie v petícii žiadal, nemožno vytvorenie podmienok pre realizáciu základného práva účasti na referende spájať s porušením tohto práva ako takého.

V konaní o podnete, v ktorom jeho pisateľ namietal porušenie základného práva upraveného v čl. 30 ods. 1 ústavy v dôsledku nevyhlásenia referenda prezidentom republiky, ústavný súd preskúmal a vyhodnotil:

- či boli splnené zákonom upravené podmienky pri zostavovaní petície požadujúcej vyhlásenie referenda,
- či bola splnená podmienka vyplývajúca z čl. 95 ústavy, teda či petíciu zákonným spôsobom podporilo aspoň 350 000 občanov.

Ústavný súd pritom zistil, že ústavná podmienka na vyhlásenie referenda nebola splnená, pretože rôzne nedostatky vyskytujúce sa pri zostavovaní a podpore petície (sú konkretizované na iných miestach odôvodnenia tohto rozhodnutia) mali za následok, že prezidentovi republiky predložená petícia 2. a 4. marca 1994, nespĺňala viaceré zákonné podmienky, čo súčasne znamenalo, že nebola podpísaná takým počtom občanov, aký upravuje ústava. Na základe tejto skutočnosti ústavný súd konštatuje, že nesplnením podmienky uvedenej v čl. 95 ústavy, nevznikla prezidentovi republiky ústavná povinnosť vyhlásiť referendum, čím zároveň ani nemohlo byť realizované právo uvedené v čl. 30 ods.

1 ústavy, z čoho logicky vyplýva, že nemohlo dôjsť k jeho znemožneniu, ako v podnete namietal jeho pisateľ.

V.

V poradí tretí dôvod, ktorý podľa pisateľa podnetu spôsobil porušenie jeho občianskych práv, bolo „porušenie občianskeho práva vyplývajúceho z čl. 95 ústavy o tom, že prezident republiky vyhlási referendum, ak o tom požiada v petícii aspoň 350 000 občanov“.

Petícia, ktorou podľa čl. 95 ústavy možno žiadať o vyhlásenie referenda, nie je osobitným druhom petície z hľadiska práva občana dosiahnuť celospoločenskú záväznosť vôle prejavenej občanmi. V citovanom článku ústava ustanovuje, že o referendum musí petíciou požiadať aspoň 350 000 občanov, avšak v žiadnom prípade nie menší počet, pretože by to malo za následok nesplnenie ústavou upravenej podmienky, potrebnej na vyhlásenie referenda. Z toho teda vyplýva, že nedodržanie ústavnej podmienky „aspoň 350 000 občanov“ podpísaných na petícii, spôsobom upraveným v zákone, v ktorej žiadajú vyhlásenie referenda, by nebolo ústavné. Prezident republiky by porušil ústavu vtedy, ak by vyhlásil referendum bez splnenia ústavnej podmienky vyplývajúcej z čl. 95 ústavy. Jej obsah je nepochybný v tom, že prezident republiky ako štátny orgán, ktorý petíciu prijal, je povinný posúdiť jej obsah a to, či boli splnené ústavou určené podmienky na vyhlásenie referenda, pretože iba tieto skutočnosti majú vplyv na jeho ústavnú povinnosť referendum vyhlásiť.

Rozhodujúca otázka, s ktorou sa prezident republiky musel vysporiadať pred svojím rozhodnutím, či vyhlási, alebo nevyhlási referendum, o čo ho požiadali signatári petície vyplývala zo zistenia, či ju podpísal ústavou určený počet občanov a tiež či súčasne boli splnené predpoklady upravené zákonom č. 85/1990 Zb. Rovnaký význam prikladal v dôkaznom konaní tejto zásadnej otázke aj ústavný súd.

Z jednotlivých, v rámci dokazovania, získaných písomných podkladov, ako aj

šetrením v KPR 28. - 30. septembra 1994 ústavný súd zistil, že spracovanie, vytriedenie a zaznamenanie obsahu petičných archov preveroval Podnik výpočtovej techniky Bratislava, a. s. (PVT) na základe Zmluvy o dielo č. [REDAKOVANÉ] uzavretej medzi KPR a PVT 9. 3. 1994 v spolupráci s komisiou ustanovenou prezidentom republiky zloženej z pracovníkov KPR. Pritom bolo zistené, že údaje z petičných archov spracovávalo v rôznych pobočkách PVT približne 700 pracovníkov počas 12 pracovných dní v dvoch a troch smenách. Pri spracovaní a vyhodnocovaní údajov v petičných archoch postupoval PVT podľa „Kritérií pre posudzovanie platnosti podpisových archov a podpisov na podpisových archoch“, vydaných KPR 3. marca 1994. Na základe nich PVT vypracoval programové vybavenie pre záznam jednotlivých riadkov v petičných archoch podľa organizačnej smernice „Organizačné zabezpečenie spracovania petičných hárkov“ zo 7. marca 1994. Podľa nej prebiehalo celé spracovanie údajov nachádzajúcich sa v petičných archoch v jednotlivých divíziách tohto podniku. K odovzdaniu výsledkov spracovania a vyhodnotenia údajov v petičných archoch PVT došlo na základe protokolu zo 16. marca 1994. Podľa faktúry z 2. júna 1994 č. f. 50128, hodnota vykonaných prác predstavovala sumu 2 120 000,- Sk.

Ako vyplýva zo spisového materiálu, petičný výbor odovzdal v dvoch častiach KPR celkom 74 obalov, v ktorých sa nachádzali petičné archy z jednotlivých častí Slovenskej republiky (2. marca 1994 69 obalov a 4. marca 1994 5 obalov), čo spolu predstavovalo 21 589 petičných archov, na ktorých sa nachádzalo 414 825 riadkov, vyplnených rôznym spôsobom (ďalej len „riadok“).

Z tohto počtu bolo 695 archov, obsahujúcich 15 613 riadkov vyradených, z dôvodu, že sa v nich nenachádzal text petície, alebo také označenie, z ktorého by bolo zrejmé, aká petícia mala byť podporená, prípadne ako zástupca petičného výboru nebol uvedený navrhovateľ, ale iná osoba (§ 4 ods. 2 zákona č. 85/1990 Zb.). Zo zostatku 20 894 archov, na ktorých sa nachádzalo 399 212 riadkov bolo vyradených ďalších 38 259 riadkov pre neúplnosť údajov v mene a priezvisku a 36 632 riadkov pre nečitateľnosť mena alebo priezviska, čo spolu predstavovalo 74 891 riadkov. Tým bolo celkove vyradených 90 504 riadkov, čo znamená, že počet uznaných riadkov bol znížený na 324 321. K ďalšiemu

vyraďeniu riadkov došlo v dôsledku nedostatočných údajov o bydlisku, a to 91 364 riadkov, čím sa počet uznaných riadkov znížil na 232 957.

Ústavný súd pri vykonávaní dôkazov na zistenie stavu vecí podľa § 31 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v KPR 28. až 30. septembra 1994 sa zameril na tieto skutočnosti:

- fyzicky prehliadol a prekontroloval 695 petičných archov a konštatoval, že ich vyradenie z dôvodov ich neoznačenia alebo, že sa na nich nenachádzal text petície (§ 4 ods. 2 zákona č. 85/1990 Zb.) bolo opodstatnené,
- fyzicky prehliadol a prekontroloval 195 náhodne vybraných petičných archov a zistil tento stav:

a/ 749 riadkov z nich vyradil PVT ako neplatné z dôvodu chýbajúcich niektorých zo zákonných náležitostí, napr. meno alebo priezvisko alebo podpis, ďalej neidentifikovateľnosť mena alebo priezviska. Z tohto počtu vyradených riadkov považoval ústavný súd 7 nesprávne vyradených riadkov,

b/ ústavný súd pri skúmaní zvyšných riadkov z tejto náhodne vybranej skupiny zistil, že ďalších 114 riadkov, ktoré PVT nevyradil a ponechal ich ako platné, objektívne nespĺňali zákonné podmienky (napr. skratky mien a pod.) na to, aby boli zaradené medzi platné riadky,

c/ ústavný súd i napriek tomu, že kritérium bydliska nebolo predmetom ich skúmania, zistil, že vo viacerých riadkoch buď vôbec nie sú údaje o bydlisku, alebo boli iba označené skratkami (detto). I napriek tomu boli takéto riadky PVT uznané za platné a neboli vyradené,

d/ fotokópie archov 000 363, 000 364, 101 260, ktoré boli pri náhodnom zisťovaní vybrané, ústavný súd považoval za potrebné pripojiť k zápisnici napísanej v KPR, a to za účelom ich vierohodnosti. Pritom zistil, že PVT tieto archy v celom rozsahu uznal za platné,

1 keď je nepopierateľné, že vôbec nespĺňali zákonné požiadavky (išlo pravdepodobne o občanov rómskej osady, ktorých mená, priezviská, bydlisko i podpisy sú zapísané rovnakým písmom (i perom).

Ústavný súd pri obhliadke 195 náhodne vybraných petičných archov v KPR zistil, že chybovosť bola 16-násobne vyššia v prospech uznania jednotlivých riadkov, ako v ich neprospech.

V rámci dokazovania nepovažoval však ústavný súd za potrebné venovať osobitnú pozornosť výkladu obsahu sporného pojmu „bydlisko“, pretože to nemalo význam pre jeho rozhodnutie. Bez ohľadu na toto kritérium dospel ústavný súd k záveru, že počet platných podpisov v petičných archoch bol najviac 324 321, teda nedosiahol počet 350 000 tak, ako to upravuje čl. 95 ústavy na vyhlásenie referenda. V nadväznosti na pojem bydlisko vo vzťahu k uplatneniu petičného práva ústavný súd konštatuje, že považuje za sporné vyžadovanie presnej adresy signatára, keď zákonnou požiadavkou (§ 4 ods. 1 zákona č. 85/1990 Zb.) je uvedenie bydliska. Podľa jeho názoru u petičného práva, ktoré je ústavným právom občana, nemožno argumentovať súdnou, prokurátorskou, alebo administratívnou praxou a z nej vyvodzovať zákonnú požiadavku, aby ako bydlisko bola uvedená presná adresa signatára petície.

Súčasťou dokazovania bolo aj vypočutie svedkov, ktorými boli [REDAKOVANÉ], prvý námestník generálneho riaditeľa PVT Bratislava, a. s. a [REDAKOVANÉ], vedúci odborník - špecialista tohto podniku, ktorí podrobnejšie uviedli a vysvetlili jednotlivé skutočnosti týkajúce sa spracovania, triedenia a vyhodnotenia údajov v petičných archoch. Podľa ich svedeckých výpovedí, PVT ako renomovaná akciová spoločnosť, ktorá zabezpečuje celoplošné hromadné spracovanie dát (voľby do zastupiteľských orgánov, prvá a druhá vlna kupónovej privatizácie, RH systém a pod.) spracovala zákazku spôsobom, ktorý bol plne v súlade s odbornými požiadavkami v tejto oblasti, bez vnášania akýchkoľvek neodborných, resp. účelových faktov a vplyvov. Obaja svedkovia zhodne potvrdili, že PVT objektívne spracoval a vyhodnotil údaje nachádzajúce sa v petičných archoch na základe kritérií, obsiahnutých v smernici vypracovanej KPR (tieto boli zostavené a vychádzali výlučne zo

zákona č. 85/1990 Zb.). Výsledky, ktoré PVT zistil a spracoval si KPR osvojila, čo bolo v konečnom dôsledku dôvodom pre rozhodnutie prezidenta Slovenskej republiky o nevyhlásení referenda.

Na základe všetkých skutkových zistení ústavný súd konštatuje, že dôvodom nevyhlásenia referenda bolo zistenie, že na petičných archoch bolo podpísaných menej ako 350 000 občanov, spôsobom, ktorý upravuje zákon č. 85/1990 Zb. Tým, že boli vyradené riadky v petičných archoch, resp. petičné archy ako také, pre nedostatky v údajoch uvedených v § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 85/1990 Zb., čím klesol počet platných petičných podpisov pod 350 000, nevznikla prezidentovi republiky povinnosť vyhlásiť referendum v zmysle čl. 95 ústavy.

V nadväznosti na zistenie ústavného súdu, že spôsobom upraveným v zákone č. 85/1990 Zb. nepožiadalo v petícii na vyhlásenie referenda aspoň 350 000 občanov, je potrebné zaujať stanovisko k tvrdeniu pisateľa podnetu, že nevyhlásením referenda bolo „porušené jeho občianske právo, ako aj ostatných signatárov petície vyplývajúce z čl. 95 ústavy“.

Citovaný článok je zaradený do druhého oddielu piatej hlavy ústavy, ktorý upravuje podmienky pre uskutočnenie referenda. Základné práva a slobody, medzi ktoré patrí aj petičné právo, sú upravené v druhej hlave ústavy. Samotný obsah článku nemožno považovať za materiálnu ústavnú normu, ktorá upravuje základné právo občana, pretože je to norma procesná, ktorá určuje procesné podmienky pre konanie hlavy štátu, spočívajúce vo vyhlásení referenda. Z uvedeného vyplýva, že ústava neobsahuje právo fyzickej osoby (občana) na vyhlásenie referenda, a preto je neopodstatnené tvrdenie nachádzajúce sa v podnete, že prezident republiky nevyhlásením referenda porušil občianske práva vyplývajúce z čl. 95 ústavy. Z tohto článku možno vyvodiť, že petícia 350 000 občanov je jednou z dvoch podmienok, splnenie ktorých je potrebné na vyhlásenie referenda; na druhej strane nie je možné z neho vyvodiť žiadne iné občianske právo, než právo určitého počtu občanov požiadať petíciou o vyhlásenie referenda.

VI.

Podľa § 31 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z., ústavný súd vykonáva dôkazy potrebné na zistenie stavu veci. O vykonávaní dôkazov primerane platia podľa § 31 ods. 4 citovaného zákona ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Vykonané dôkazy v zmysle § 132 O. s. p. hodnotí súd podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pričom starostlivo prihliada ku všetkému, čo počas konania vyšlo najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci. Vychádzajúc z hodnotenia vykonaných dôkazov, právneho posúdenia skutkových otázok a argumentov, nevyhnutných pre rozhodnutie vo veci podnetu [REDAKOVANÉ] dospel ústavný súd k nasledujúcim skutkovým zisteniam a právnym záverom:

1) Konanie a rozhodovanie prezidenta republiky, je všeobecne potrebné posudzovať z hľadiska vzájomnej spätosti ústavných noriem upravujúcich jeho právomoci ako hlavy štátu, z hľadiska jeho vzťahov k iným štátnym orgánom, pričom treba vziať do úvahy jeho ústavnú zodpovednosť za veci celospoločenské, ako i prezumpciu správnosti rozhodnutí ním vydávaných. Táto domnienka správnosti platí len za predpokladu, že nie je ústavným spôsobom preukázaný opak.

2) Petičné právo, spolu s právom priamej účasti na správe verejných vecí patrí medzi tie základné práva, ktoré svojou vážnosťou, dosahom a dôsledkami umožňuje občanom zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo a vo vzájomnej spojitosti sú teda významným nástrojom právneho štátu, avšak len pri dodržaní všetkých ustanovení ústavy a zákonov, ktoré ich v celom rozsahu upravujú. Iný postup by mohol viesť k oslabovaniu významu tohto práva, a k postupnému znižovaniu jeho vplyvu na správu verejných vecí.

3) Ústava neupravuje právo žiadneho subjektu posudzovať petíciu, ktorú prijal prezident republiky a spochybňovať jej formálne a obsahové náležitosti. Ako orgán, ktorý petíciu prijal, je prezident republiky povinný posúdiť jej obsah (§ 5 ods. 3 zákona č. 85/1990 Zb.) a zistiť, či bola splnená podmienka, že petíciou o vyhlásenie referenda požiadal ústavou určený počet občanov (čl. 95 ústavy) a či spôsob a obsah požiadania bol správne vyjadrený

v podpisových archoch petície (§ 4 ods. 1 a 2 zákona č. 85/1990 Zb.). Ďalej musí skúmať, či predmetom požadovaného referenda nie sú základné práva a slobody, dane, odvody a štátny rozpočet (čl. 93 ods. 3 ústavy). Ak prezident republiky zistí, že nebola splnená niektorá z predpísaných ústavných a zákonných podmienok pre vyhlásenie referenda, nie je oprávnený petíciou iniciované referendum vyhlásiť, a preto jeho konanie nemožno hodnotiť ako porušenie petičného práva občana. Vyvolať právne účinky vyplývajúce z požiadaviek uvedených v petícii môže iba taká petícia, ktorá je plne v súlade s ústavou a zákonom o petičnom práve. V prípade petície požadujúcej vyhlásenie referenda, ústava a ani citovaný zákon neobsahujú žiadne výnimky z požiadavky dodržania všeobecných podmienok vzťahujúcich sa na uplatnenie petičného práva.

4) Ak ústava v čl. 95 upravuje najnižší počet občanov, ktorí môžu petíciou požadovať vyhlásenie referenda, súčasne tým určuje nevyhnutnú ústavnú podmienku, ktorú je povinný každý subjekt rešpektovať. Teda i každý občan, ktorý uplatňuje petičné právo smerujúce k vyhláseniu referenda, si musí byť vedomý, že k jeho vyhláseniu môže dôjsť len vtedy, ak bola splnená ústavná podmienka upravená v citovanom článku ústavy.

5) Na petícii, ktorá bola prezidentovi Slovenskej republiky odovzdaná 2. až 4. marca 1994 a ktorou sa požadovalo vyhlásenie referenda podľa čl. 95 Ústavy Slovenskej republiky bolo zhromaždených, spôsobom upraveným v § 4 ods. 1 a 2 zákona č. 85/1990 Zb. najviac 324 321 podpisov občanov. Z tohto dôvodu nevznikla prezidentovi Slovenskej republiky ústavná povinnosť vyhlásiť referendum v zmysle citovaného článku ústavy.

Vychádzajúc z týchto skutočností, rozhodol Ústavný súd Slovenskej republiky tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

Košice 27. februára 1995